

Српска археологија
између теорије и чињеница
VI
Археолошко наслеђе

Филозофски факултет
Одељење за археологију
Центар за теоријску археологију

Београд
30. и 31. март 2018.

Tema ovogodišnje konferencije *Srpska arheologija između teorije i činjenica* usmerena je na preispitivanje nastajanja arheološkog nasleđa i odnosa prema arheološkom nasleđu, pre svega disciplinarnog, ali i odnosa javnosti. Pod arheološkim nasleđem razumemo objekte ili grupe objekata **kolektivno** prepoznate ili prihvaćene kao dokaz prošlih aktivnosti ljudi, koje su **javno dobro**. Nasleđe je ovovremena aktivnost sa dugoročnim posledicama.

Tekuća, 2018. godina proglašena je Evropskom godinom kulturnog nasleđa. Konačno se prepoznaje značaj i uticaj koji nasleđe ima kako na kulturu i društvenu koheziju, tako i na ekonomiju i životnu sredinu. Ovo pokazuje da nasleđe, i arheološko, nije marginalna tema. Međutim, u fokusu su upravljanje, zaštita, konzervacija i pristupačnost arheoloških lokaliteta, te revitalizacija, arheološki turizam i održivost, a pri tome se često polazne osnove ne promišljaju.

Uvereni da je arheološko nasleđe moguće sagledati i iz drugih perspektiva, te da treba da govorimo o fenomenima koji osnažuju ili otežavaju rad naše struke, pozivamo kolege da pitanje arheološkog nasleđa sagledaju iz jednog od sledeća tri ugla, koji se međusobno mogu i preklapati:

1. Arheološko nasleđe je koncept- arheološko nasleđe, lokaliteti i predmeti, se «ne nalaze» već se identifikuju

Kao i svako drugo nasleđe i arheološko se stvara. Polazeći od stava Lauredžejn Smit, nasleđe nije datost koju otkrivamo ili nalazimo - ono se stvara kroz različite aktivnosti koje obuhvataju pamćenje, komemoraciju, komunikaciju i prenošenje znanja i sećanja, u procesu koji je otelotvoren u setu praksi u kojima se kulturno značenje stalno pregovara i iznova kreira, a u kojem se ljudi emocionalno ulažu u određena razumevanja prošlosti i šta ona znače za savremeni identitet i osećaj prostora (Smith 2006). Položaj arheološkog nasleđa u društvu, šta ono predstavlja, proces koji je vezan za proizvodnju i pregovore kulturnog identiteta, individualne i kolektivne memorije, društvenih i kulturnih vrednosti. Ove vrednosti, koje su u osnovi identifikacije arheološkog nasleđa, treba da se (pre)ispitaju, a ponekad i opovrgnu.

Ovo obuhvata pitanja:

- da li je nasleđe pitanje samo kulture ili i nauke, odnosno ko su sve učesnici u procesu,
- kakav je međusobni odnos akademije, istraživača i praktičara,
- ko edukuje u visokom obrazovanju o arheološkom nasleđu,
- etičke i naučne standarde identifikacije i interpretacije nasleđa,
- kakav je društveni kapital arheološko nasleđe, te veze arheološkog nasleđa i politika, kao i veze arheološkog nasleđa i konflikta
- konceptualno nasleđe arheologije.

2. Arheološka interpretacija pod lupom: arheologija u javnosti

Arheolozi rade za savremene zajednice (Sabloff 2008). Arheološka istraživanja imaju šire društvene implikacije, posebno prezentacija i interpretacija njihovih rezultata, odnosno konstituisanje arheološkog nasleđa može da ima konzervativne ili društveno progresivne rezultate. Način, sadržaj i poruka arheoloških tumačenja i medijacije odnosi se kako na predstavljanje arheoloških istraživanja, metodologije i rezultata – i odgovornost je istraživača – tako i na stalne ili povremene izložbe – i odgovornost je kustoske, muzejske arheologije. Izazov je jasno predstavljanje rezultata, koje generiše nove ideje i doprinosi inovacijama, kao i prezentacije koje omogućavaju primere različitih istorija i narativa, te okruženje u kojem javnost može da uporedi, suoči se ili debatuje određene vrednosti i ideje. Pitanja se odnose na:

- kritički pristup prema institucionalnom autoritetu,
- da li je konstruktivistički pristup nasleđu konstruktivan u praksi,
- sinergiju različitih tipova institucija, koja doprinosi vidljivosti arheologije,
- da li je nasleđe na Balkanu doživljeno kao važno ako nije "etničko": «pogodni» rezultati, «poželjne» izložbe,
- stručno vs. trivijalno: zašto jedino senzacionalizam «prolazi».

3. Politike arheološkog nasleđa pod lupom: strategije istraživanja i očuvanja arheološkog nasleđa

Promene u politikama prema nasleđu uopšte, kako Evropske unije tako i nacionalnih politika u regionu, dovela je do promena i u politikama prema arheološkom nasleđu i prioritetima finansiranja. Problemi i poteškoće prevazilaze se konvencijama značajnim za arheološko nasleđe i arheološki pejzaž, UNESCO Listom

svetske baštine, prilagođavanjem važećih zakona i predlaganjem novih, koji često minimalizuju norme u zaštiti nasleđa, te nacionalnim i evropskim strategijama. Različiti aspekti mogu da se uzmu u razmatranje:

- nasleđe u Srbiji između (neadekvatnog) evropskog normativizma i domaćeg populizma,
- mesto arheologije u strategijama razvoja kulture,
- ko ima stvarnu moć u oblikovanju nasleđa – kako utiče finansiranje, kako verske zajednice, kako (i da li) struka,
- preventivna arheologija i primena Valetta/Malta konvencije: od uključivanja arheološkog nasleđa u planski prostorni i ekonomski razvoj do neovlašćenih iskopavanja i ilegalne trgovine arheološkim predmetima,
- razvoj arheološkog komercijalnog sektora i pitanje suprotstavljenosti istraživačkim akademskim projektima,
- digitalizovanje arheološkog nasleđa, kontrola kvaliteta i etika struke,
- modeli uključivanja različitih strana zainteresovanih za arheološko nasleđe,
- problemi stručnjaka u lokalnim zajednicama u procesu staranja o arheološkom nasleđu.

Konferencija će biti održana u **petak i subotu 30. i 31. marta 2018. godine**, u svečanoj sali Dragoslav Srejski na **Filozofskom fakultetu u Beogradu**. Mole se zainteresovani učesnici da svoje apstrakte (do 500 reči) pošalju najkasnije do **5. marta** na sledeću adresu: zoricakuzmanovic@gmail.com.